

УДК 821.112.2-93
Е 62

The first edition of the book was published in 1979

Ende, DIE UNENDLICHE GESCHICHTE

© 2004 by Thienemann Verlag

(Thienemann Verlag GmbH), Stuttgart/Wien

Cover illustration © Eva Schöffmann-Davidov

All rights reserved

Міхаель Енде

Е 62 Нескінченна історія : роман / пер. Ю. Прохасько. Львів : Видавництво Старого Лева, 2026. 576 с.

ISBN 978-966-448-419-7

«Нескінченна історія» Міхаеля Енде стала «золотою класикою» дитячої літератури, була перевидана багатьма мовами й успішно екранізована. Це книга про книгу, яка так полонить увагу звичайного хлопчика Бастіана, що він потрапляє в іншу реальність, у чарівну країну Фантазію, щоб вплинути на хід подій і порятувати Дитинну Царівну.

УДК 821.112.2-93

- © Міхаель Енде, текст, 2004
- © Ева Шьоффманн-Давідов, дизайн обкладинки, 2004
- © Юрко Прохасько, переклад, 2008
- © Андрій Содомора, переклад віршів, 2008
- © Видавництво Старого Лева, українське видання, 2025

ISBN 978-966-448-419-7 (укр.)

ISBN 978-3-522 20260-2 (нім.)

Усі права застережено

АНТНЯВЯРНІ ВНАДНА Власник – Крвч Крвч – Крвч Крвч

Так було написано на скляних дверях невеличкої букіністичної крамнички, але цей напис виглядав так, ясна річ, тільки якщо дивитися зсередини темнуватого приміщення крізь віконну шибку назовні, на вулицю.

Надворі був сірий холодний листопадовий день, дощ періщив як із відра. Краплі стікали склом донизу, перебігаючи через літери з вигадливими завитками. Усе, що можна було розгледіти крізь цю шибку, — стіна, ціла у дощових патьоках, на протилежному боці вулиці.

Зненацька двері розчахнулися — та так рвучко, що невеличке гроно мосяжних дзвіночків над ними стривожено забаламкало і добру часину не могло вгамуватися. Зчинив оцей гарמידер невисокий опецькуватий хлопчина років десяти-одинадцяти. Темно-брунатне волосся мокро звисало йому на обличчя, плащ наскрізь промок, з нього скрапувала вода, на ремінці через плече теліпався шкільний ранець. Хлопець був трохи блідий і захеканий, та, ніби на противагу недавньому поспіху, тепер застиг як укопаний, зупинившись у відчинених дверях.

Хлопчина побачив перед собою довге вузьке приміщення. Глибша його частина губилася десь у сутіні. Попід стінами стояли стелажі, вони сягали аж до стелі, згори донизу вщерть напхані книжками найрізноманітніших форм і розмірів. На підлозі громадилися стоси

велетенських фоліантів, на декотрих столиках височіли гори менших, оправлених у шкіру книжечок, що золотаво виблискували обрізами. Із-за книжкової загати, що здіймалася на протилежному кінці приміщення і була заввишки з дорослу людину, ледве мріло слабке світло лампи. У цьому світлі раз по раз зринали угору кільця диму; вони розпливалися, а тоді зникали в темряві під стелею. Це нагадувало спосіб, в який індіанці посилають з гори на гору новини. Вочевидь, там хтось сидів. І дійсно, хлопець почув, як чийсь голос з-за тієї стіни книжок доволі непривітно мовив:

— Або дивіться собі знадвору, або тут, тільки зачиняйте двері. Протяг.

Хлопець послухався і тихенько причинив двері. А тоді наблизився до стіни книжок і обережно зазирнув за неї. Там, у високому фотелі з потертої шкіри, з бильцями, що нагадували бакенбарди, сидів огрядний, присадкуватий чоловічок. Одягнений він був у пожмаканий чорний костюм, який виглядав доволі поношеним і якимось дуже запилюженим. Квітчаста камізелька не давала його череву остаточно розповзтися. Чоловічок був голомозий, тільки над вухами стирчало клоччя сивого волосся. Лице його було багряне і нагадувало морду кусючого бульдога. На носі-картоплині сиділи невеличкі окуляри в золотій оправі. Крім того, чоловік кутив вигнуту люльку; вона звисала йому з кутика вуст, відтягуючи їх донизу так, що він здавався косоротим. На колінах він тримав грубезну книжку, яку оце власне читав. Згортаючи її, чоловічок устроїв товстий вказівний палець лівої руки поміж сторінки — замість закладки, так би мовити.

Правою рукою він зняв окуляри — і заходився свердити поглядом опецькуватого хлопчину, який стояв

перед ним. З пальта хлопчини скрапувала дощова вода. Очиці чоловічка звузилися і стали як щілини, і від цього враження кусючості ще посилювалося. Він пробурчав:

— Ох ти ж, небораче!

А тоді знову розгорнув книжку і став собі читати далі.

Хлопець ніяк не міг второпати, що йому робити, а тому просто стояв і дивився на чудернацького чоловічка широко розплющеними очима.

Нарешті той знову згорнув книжку (як і до того, заклавши пальця між сторінки) і сказав украй неприємним голосом:

— Послухай-но, хлопче, я не терплю дітей. Нині, правда, така мода, що весь світ довкола вас скаче, — але тільки не я! Я не маю прихильності до дітей ані на гріш. Для мене діти — не більше ніж верескливі вередуни, мучії, які псують усе, що лиш угледять, які обшмульгують книжки мармеладом, рвуть сторінки й анітрохи не переймаються тим, що дорослі, можливо, також мають свої потреби і гризоти. Це я кажу тобі лише для того, аби ти знав, із ким маєш справу. До того ж у мене нема книжок для дітей, а інших я тобі продавати навіть не збираюся. Сподіваюся, ми порозумілися?!

Усе це чоловічок проговорив, не виймаючи з рота люльки.

А тоді знову розгорнув книжку і читав далі.

Хлопчина мовчки кивнув — і вже збирався йти геть, але нараз йому здалося, що не слід годитися з цієї промовою аж так беззаперечно, без жодного слова, а тому ще раз обернувся і тихо проказав:

— Але ж не всі.

Чоловічок повільно підвів погляд від книжки і знову зняв окуляри.

— Як, ти ще тут? Підкажи, що я повинен зробити, аби позбутися врешті-решт когось такого, як ти, га? Що ти там збирався сказати такого важливого?

— Важливого — нічого, — відповів хлопець іще тише. — А тільки знайте: не всі діти такі, як ви кажете.

— Ах, он воно як! — Чоловічок з робленим подивом звів брови. — Ну, тоді ти, мабуть, і є тим великим винятком, чи не так?

Опецькуватий хлопчак не знайшовся, що відповісти.

Він тільки ледь знизав плечима — і знову намірився був іти.

— А манери? — почув він за собою буркотіння. — Манер у тебе ні на шеляг, інакше ти принаймні назвався би.

— Я називаюся Бастіян, — сказав хлопець. — Бастіян Бальтазар Букс.

— Доволі-таки химерне ім'я, — забуркотів чоловічок, — із цим потрійним «Б». Що ж, у цьому ти не винен, бо ж не ти давав собі ім'я. А я називаюся Карл Конрад Кореандер.

— А це — потрійне «К», — поважно мовив хлопець.

— Гм-м, — буркнув старий, — твоя правда.

Він пахкнув люлькою, випустивши ще кілька хмарок.

— Утім, воно ніби й усе одно, як ми називаємося, адже так чи інакше, я сподіваюся, ми ніколи більше не зустрінемося. А тепер мені кортить довідатися ще тільки одне, а саме: чому ти ввірвався до моєї крамнички, зчинивши такий безбожний рейвах? Скидається на те, що ти від когось утікав. Так чи не так?

Бастіян кивнув. Здавалося, його кругле лице ні з того ні з сього ще більше зблідло, а очі аж побільшали.

— Мабуть, ти пограбував касу в якійсь крамниці? — висловив здогад пан Кореандер. — Або уколошкав якусь

бабцю? Чи які ви там ще нині безчинства виправляєте? За тобою, дитинко, що — поліція женеться?

Бастіян заперечливо похитав головою.

— Гаразд, тоді кажи, не мовчи, — провадив далі пан Кореандер, — від кого це ти втікав?

— Від них.

— Від яких таких «них»?

— Від хлопців із мого класу.

— Чому?

— Вони... Вони не дають мені спокою.

— І що ж вони роблять?

— Вони підстерігають мене перед школою.

— А тоді?..

— А тоді кричать усяку всячину. Штовхають і беруть мене на сміх.

— І ти їм дозволяєш?..

Пан Кореандер якусь мить несхвально поглядав на хлопця, а тоді запитав:

— А чом би тобі просто не врізати їм по носі?

Бастіян витріщився на нього:

— Ні, такого я не люблю. До того ж боксер з мене кепський.

— А з боротьбою в тебе як? — допитувався пан Кореандер. — А з бігом, плаванням, футболом, гімнастикою? Що, невже ти нічого не вмієш?

Хлопець похитав головою.

— Іншими словами, — підсумував пан Кореандер, — ти слабак, чи що?

Бастіян стенив плечима.

— Ну, але ж розмовляти ти принаймні не розівчився, — висловив припущення пан Кореандер. — Чому ж ти не відповідаєш на їхні кпини?

— Якось я був спробував...

— І?..

— І вони вкинули мене до сміттевого бака і зав'язали накривку шнурком. Я дві години кричав, заки мене почули.

— Гм-м, — буркнув пан Кореандер, — і після цього ти вже більше не наважешся?..

Бастіян кивнув.

— Отож, — вирішив пан Кореандер, — до всього ти ще й боягуз.

Бастіян похнюпився.

— А може, ти вискочка, га? Відмінничок — весь такий круглий, самі п'ятірки, мазунчик вчителів, так чи не так?

— Та ні, — відказав Бастіян, похнюпившись, не відриваючи погляду від землі. — Минулого року мене навіть не перевели до наступного класу.

— Господи милосердний! — зойкнув пан Кореандер. — Одне слово, з якого боку не глянь — суцільний нікчема.

Бастіян нічого не сказав. Просто стояв. Його руки безвільно звисали, а з плаща скрапувала вода.

— І що ж вони вигукують, коли їм заманеться поглизувати з тебе? — випитував далі пан Кореандер.

— Та, всяке таке...

— Наприклад?

— Вамбо, вамбо, сів на почамбо, почамбо проломився, грубас провалився...

— Не дуже смішно, — вирішив пан Кореандер. — А ще як?

— Вар'ят, недоумок, брехло, дурисвіт...

— Вар'ят? А це ще чому?

— Іноді я балакаю сам із собою.

— І про що ж ти там балакаєш?

— Я вигадую різні історії, винаходжу імена і слова, яких іще нема, — ну, і таке подібне.

— І розповідаєш їх сам собі? Навіщо?

— Ну, бо більше нема кому.

Пан Кореандер на мить замислився і замовк.

— А що на це кажуть твої батьки?

Бастіян відповів не відразу. І лише за якусь мить промимрив:

— Тато — нічого не каже. Він ніколи нічого не каже. Йому до всього байдуже.

— А мама?

— А вона — пішла... Її вже нема.

— Твої батьки розлучені?

— Ні, — сказав Бастіян, — вона померла.

У цей момент задзеленчав телефон. Пан Кореандер натужно підвівся зі свого фотеля і поплентався у невеличкий кабінетик, розташований углибині крамнички. Він підніс слухавку — і Бастіян невиразно розчув, як пан Кореандер назвав своє ім'я. Але далі той зачинив двері кабінету, і тепер уже Бастіянові не було чути нічого, крім притишеного мурмотіння.

Бастіян же і далі стояв. Він ніяк не міг втямити, що з ним, чому він усе про себе розповів і так відверто в усюму зізнався. Адже він ненавидів, коли його отак випитували. І раптом його як окропом ошпарила думка, що він, либонь, уже запізнився до школи, ну звісно, слід було поквапитися, треба було бігти, але він навіть не зрушив з місця: все ніяк не міг наважитися. Щось його стримувало, і він не знав що.

З кабінету все ще долинав приглушений голос. То була довга телефонна розмова.